

**Procedury postępowania z dzieckiem sprawiającym
trudności wychowawcze i przejawiającym agresję
w oddziałach przedszkolnych
w Szkole Podstawowej im. Armii Krajowej w Pustelniku**

I. Cele procedur:

1. Osiągnięcie celów wychowania przedszkolnego określonych w podstawie programowej, w szczególności w zakresie budowania u wychowanków systemu wartości i wzmocnienia orientacji w tym, co dobre, a co złe, w zakresie kształtowania u dzieci odporności emocjonalnej koniecznej do racjonalnego radzenia sobie w nowych i trudnych sytuacjach oraz w zakresie rozwijania umiejętności społecznych, które są niezbędne w poprawnych relacjach z dziećmi i dorosłymi.
2. Eliminowanie agresji (także słownej) jako zagrożenia dla bezpieczeństwa wszystkich wychowanków korzystających ze świadczeń oddziałów przedszkolnych oraz pracowników szkoły, w tym oddziałów przedszkolnych.
3. Usprawnienie i zwiększenie skuteczności oddziaływań wychowawczych wobec dzieci wykazujących objawy zagrożenia niedostosowaniem społecznym.
4. Uświadomienie rodzicom dziecka ich roli w procesie wychowawczym i wypracowanie metod współpracy pomiędzy oddziałami przedszkolnymi w szkole a rodzicami w pokonywaniu trudności wychowawczych.
5. Zapobieganie, we współpracy z rodzicami dziecka, zachowaniom niepożądanym dzieci, w szczególności o charakterze powtarzalnym.
6. Wskazanie działań zapobiegawczych (profilaktycznych) oraz naprawczych (korekcyjnych) w stosunku do zachowań dzieci sprawiających trudności wychowawcze.
7. **Osoby podlegające procedurze:** Do przestrzegania tejże procedury zobowiązani są nauczyciele i pozostali pracownicy szkoły, w tym oddziałów przedszkolnych w szkole oraz rodzice dziecka.
8. Procedura jest przedstawiana rodzicom każdego oddziału przedszkolnego przez wychowawcę grupy na początku roku szkolnego (do 15 września) oraz umieszczona na stronie internetowej szkoły.

II. Reguły postępowania doraźnego wobec przejawów agresji:

1. Zarówno każdy nauczyciel, jak i inny pracownik szkoły, w tym oddziałów przedszkolnych, zobowiązany jest do przeciwstawiania się przejawom agresji ze strony wychowanków.
2. Podejmując interwencję wobec agresywnego dziecka, należy dążyć do zapewnienia bezpieczeństwa wszystkim wychowankom, a także sobie. Wychowawca może telefonicznie wezwać do grupy osobę do pomocy (pedagoga, psychologa, dyrektora lub innego pracownika szkoły).
3. Reakcja wobec przejawów agresji powinna być adekwatna do skali zagrożenia spowodowanego agresją, jak również do okoliczności zdarzenia, wieku i stopnia rozwoju dziecka.
4. Podejmując interwencję wobec agresywnego dziecka, należy powstrzymać się od przejawiania w stosunku do niego agresji fizycznej i słownej. Reakcja powinna być stanowcza, a przekaz słowny prosty i jasny.
5. Użycie siły fizycznej jako środka przymusu (przytrzymanie dziecka za jego ręce) jest ostatecznością w przypadku konieczności powstrzymania dziecka przed zadaniem ciosu innej osobie, w celu rozdzielenia bijących się dzieci czy pozbawienia dziecka niebezpiecznego przedmiotu, jeśli odmawia ono jego dobrowolnego oddania oraz w przypadku próby samowolnego opuszczenia/pomieszczenia/miejsca, w którym odbywają się zajęcia.

6. Działaniom skierowanym na usunięcie bezpośredniego zagrożenia powinna towarzyszyć próba wyciszenia dziecka poprzez rozmowę lub odwrócenie jego uwagi.
7. Wychowankowie, przeciwko którym skierowana była agresja, powinni zostać otoczeni opieką, a w razie doznania przez nich krzywdy powinna im zostać udzielona adekwatna do sytuacji pomoc. Natychmiast powinni być również poinformowani rodzice tych dzieci o zaistniałym zdarzeniu.
8. Pracownicy, w stosunku do których dziecko użyło agresji, informują o zdarzeniu dyrektora szkoły.
9. Osoba podejmująca interwencję, niebędąca wychowawcą grupy, do której uczęszcza agresywny wychowanek, informuje o zdarzeniu wychowawcę grupy.
10. Wychowawca grupy (może w obecności pedagoga, psychologa, dyrektora szkoły) przeprowadza rozmowę z dzieckiem agresywnym w celu wyjaśnienia powodów niewłaściwego zachowania oraz o zdarzeniu informuje rodziców.
11. Fakt agresywnego zachowania dziecka powinien być jeszcze w tym samym dniu zgłoszony bezpośrednio rodzicowi odbierającemu w danym dniu dziecko z przedszkola. Nauczyciel z zaistniałego zdarzenia wykonuje notatkę służbową.
12. Nauczyciele, rodzice i pozostali pracownicy szkoły, w tym oddziałów przedszkolnych, konsekwentnie realizują jednolity system oddziaływań wychowawczych w stosunku do wszystkich dzieci i sposób reagowania na agresję.
13. Należy reagować na każdą sytuację, w której dziecko przejawia agresję.
14. Nie należy potępiać dziecka lecz:
  - wyrażać brak zgody na stosowanie przemocy i wskazywać na zachowania społecznie aprobowane,
  - mówić o zachowaniu dziecka, nie o jego osobie,
  - unikać zachowań, które mogłyby naruszać godność osobistą dziecka (nie wyśmiewać, nie obrażać, nie zawstydząć),
  - unikać moralizowania i wchodzenia w dyskusję z dzieckiem.
15. W przypadku postępowania doraźnego wobec dziecka przejawiającego agresję:
  - ze strony osoby dorosłej następuje natychmiastowa reakcja mająca na celu przerwanie zachowania agresywnego,
  - następnie należy stworzyć dziecku sytuację, w której ma możliwość uspokojenia się i przemyślenia swojego zachowania,
  - w dalszej kolejności następuje rozmowa nauczyciela z dzieckiem - zwrócenie uwagi na możliwe konsekwencje zachowania i omówienie alternatywnych sposobów rozwiązania zaistniałego problemu (w języku zrozumiałym przez dziecko),
  - należy przypomnieć dziecku zasady i normy obowiązujące w grupie i wyciągnąć konsekwencje z niewłaściwego zachowania dziecka,
  - w sytuacji, kiedy nauczyciel nie może uspokoić dziecka, a zachowania agresywne się nasilają i jeśli to konieczne, osoba podejmująca działania interwencyjne ma prawo użyć siły fizycznej (przytrzymanie za rękę dziecka) jako środka przymusu bezpośredniego, ale tylko w sposób adekwatny do zaistniałej sytuacji i niezbędny do uchylenia grożącego niebezpieczeństwa (do powstrzymania

dziecka przed zadaniem ciosu innej osobie, pozbawienia dziecka niebezpiecznego przedmiotu, jeśli odmawia ono jego dobrowolnego oddania, do rozdzielenia bijącego, niedopuszczenie do samowolnego opuszczenia miejsca, w którym odbywają się zajęcia),

- w sytuacji, kiedy dziecko w dalszym ciągu stwarza zagrożenie dla innych dzieci i pracowników szkoły wychowawca, w porozumieniu z dyrektorem, powiadamia rodzica o konieczności zabrania dziecka z placówki.

16. Każde agresywne zachowanie dziecka powinno być odnotowane i opisane w karcie kontaktów z rodzicami oraz zgłoszone bezpośrednio rodzicowi odbierającemu w danym dniu dziecko z oddziału przedszkolnego, a w przypadku gdy nad dzieckiem sprawuje opiekę jeden z rodziców, a drugi postanowieniem sądu nie ma ograniczonych praw wobec dziecka – powiadomić należy oboje rodziców.

17. O wystąpieniu zachowania agresywnego u dziecka powiadamia rodziców wychowawca grupy, do której uczęszcza dziecko, a w sytuacji, kiedy jest to niemożliwe – osoba podejmująca interwencję wobec dziecka.

18. W przypadku powtarzających się przejawów agresji nauczyciel, w obecności psychologa/pedagoga, przeprowadza z rodzicami dziecka rozmowę, w której omawia problem. Informuje ich o dotychczas podjętych działaniach ukierunkowanych na poprawę zachowania dziecka oraz o zaplanowanych działaniach wychowawczych. Istnieje możliwość zawarcia kontraktu (Załącznik) pomiędzy placówką a rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka przejawiającego zachowania agresywne, regulującego zasady współpracy pomiędzy stronami. Zobowiązuje on rodziców do współpracy w realizacji przedstawionych czynności i wskazuje zadania możliwe do podjęcia w środowisku rodzinnym dziecka. Wychowawca, przy wsparciu psychologa/pedagoga, organizuje dla dziecka i jego rodziców formy pomocy psychologiczno - pedagogicznej zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami. Działania te nauczyciel dokumentuje sporządzeniem notatki służbowej.

19. W przypadku konieczności zdyscyplinowania dziecka wyjątkowo agresywnego bądź przejawiającego zachowania agresywne zagrażające jego zdrowiu i bezpieczeństwu innych, poinformowane zostaje Pogotowie Ratunkowe/Policja oraz rodzice dziecka w celu podjęcia interwencji zapewniającej bezpieczeństwo dzieciom i pracownikom szkoły, w tym oddziału przedszkolnego.

20. W przypadku braku współpracy rodziców dziecka z oddziałem przedszkolnym w szkole lub braku poprawy w zachowaniu następuje pisemne skierowanie sprawy przez dyrektora, w porozumieniu z wychowawcą grupy, do adekwatnej instytucji typu: Policja, GOPS, Sąd Rodzinny itp.

21. Ze wszystkich działań wychowawca sporządza notatki służbowe.

III. Reguły postępowania systemowego wobec dziecka sprawiającego trudności wychowawcze i przejawiającego agresję:

1. Wychowawca grupy w ramach działań profilaktycznych (w tym podczas zebrań rodziców) omawia z rodzicami wszystkich dzieci wzajemne relacje między oddziałem przedszkolnym w szkole a środowiskiem rodzinnym dziecka, obowiązki w zakresie współdziałania w procesie wychowawczym oraz zakres odpowiedzialności za zachowanie dziecka.

2. Nauczyciel we współpracy z rodzicami podejmuje działania wychowawcze zmierzające do eliminacji trudności i rozwiązywania problemów dziecka. Wspólnie z rodzicami ustala sposób rozwiązania problemu.

3. W przypadku powtarzających się przejawów agresji i innych zachowań powodujących trudności wychowawcze nauczyciel informuje rodziców o dotychczas podjętych działaniach ukierunkowanych na korekcję niepożądanych zachowań dziecka oraz o zaplanowanych działaniach wychowawczych. Zobowiązuje rodziców do współpracy w realizacji przedstawionych czynności i wskazuje zadania możliwe do podjęcia w środowisku rodzinnym dziecka. Działania te nauczyciel dokumentuje notatką służbową.
4. Nauczyciele zobowiązani są do wspomagania rodziców w pracy wychowawczej z dzieckiem, m.in. poprzez doradztwo w zakresie dobrych praktyk wychowawczych, wskazanie odpowiedniej literatury, proponowanie odpowiednich zabaw i ćwiczeń do realizacji w środowisku rodzinnym, przekazanie informacji o instytucjach wspomagających rodzinę.
5. Wychowawca dziecka sprawiającego trudności wychowawcze podejmuje działania w celu organizacji dla niego oraz ewentualnie także dla jego rodziców form pomocy psychologiczno - pedagogicznej zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.
6. W przypadku nieskuteczności działań wynikających z chęci braku współpracy rodziców nauczyciel przedstawia problem „trudnego dziecka” na radzie pedagogicznej, zespole wychowawczym.
7. Jeżeli zachowanie nadal nie ulega poprawie, na temat zaistniałych problemów odbywa się wspólne spotkanie rodziców, wychowawcy i specjaliści (może być w obecności dyrektora szkoły). Wychowawca w porozumieniu z rodzicami sugeruje badania psychologiczno - pedagogiczne lub inne oddziaływania w celu otrzymania dalszych wskazówek dotyczących prowadzenia dziecka. Wychowawca podejmuje działania w celu organizacji dla jego rodziców form pomocy psychologiczno - pedagogicznej.
8. Jeśli jest taka konieczność, rodzic podpisuje zgodę na przytrzymanie dziecka (sposób opisany w Procedurach) w sytuacjach, kiedy jego zachowanie zagraża bezpieczeństwu lub zdrowiu jego i innych. Zgodą jest podpisanie Kontraktu sytuacyjnego (Załącznik).
9. Jeśli dziecko zagraża dzieciom i pracownikom szkoły, w tym oddziałów przedszkolnych, rodzice dziecka mogą zostać poproszeni o odebranie dziecka z przedszkola.
10. W razie niemożliwości przezwyciężenia trudności wychowawczych, wynikającej z braku współpracy ze strony rodziców dziecka lub z innych zaniedbań obowiązków rodzicielskich, rada pedagogiczna rozważa poinformowanie o sytuacji Sądu Rodzinnego.

KONTRAKT SYTUACYJNY

zawarty w dniu .....

pomiędzy

Rodzicami ..... z oddziału przedszkolnego ..... w Szkole
Podstawowej im. Armii Krajowej w Pustelniku

Państwem: .....

a

Szkołą Podstawową im. Armii Krajowej w Pustelniku, reprezentowaną przez:

1. dyrektora szkoły.....
2. pedagoga .....
3. wychowawcę klasy.....

Kontrakt ma na celu pomoc i wsparcie dziecka..... w zmianie postawy
do obowiązków przedszkolnych, a także poprawę zachowania oraz komunikacji w relacji nauczyciel-
uczeń, uczeń-rówieśnicy.

Rodzic zobowiązuje się do:

- przestrzegania wszystkich zapisów Procedur, a ponad to:

- kontaktu telefonicznego z wychowawcą lub pedagogiem w każdy/ą .....
w godz....., osobistego podczas zebrań rodziców, konsultacji dla rodziców oraz
na każde zaproszenie szkoły,
- motywowania dziecka do przestrzegania ustalonych w kontrakcie zapisów – czyli Procedur,
- wcześniejszego powiadomienia szkoły o przewidywanej nieobecności dziecka,
- codziennego sprawdzania wiadomości w dzienniku elektronicznym Librus,
- w przypadku pojawienia się sytuacji spornych - bezpośredniego kontaktu z dyrektorem szkoły,
- motywowania dziecka, by nie przeszkadzał nauczycielom w prowadzeniu lekcji (poprzez zachowania
nieakceptowane oraz agresję słowną).

W przypadkach określonych w Procedurach Rodzic jest świadomy możliwości i zgadza się na:

- wdrożenie przez szkołę obowiązujących procedur, włącznie ze skierowaniem wniosku do Sądu Rodzinnego lub innej odpowiedniej instytucji o interwencję,
- koniecznością naprawienia wyrządzonej szkody na własny koszt,
- koniecznością użycia siły fizycznej przez pracowników szkoły (trzymanie dziecka za jego rękę) w sytuacjach opisanych w Procedurach w celu zapewnienia bezpieczeństwa dziecku, rówieśnikom i pracownikom szkoły.

Wychowawca i pedagog zobowiązują się do:

- udzielania dziecku wszelkiej pomocy i wsparcia opisanych w Procedurach,
- prowadzenia z uczniem raz w tygodniu – w ..... o godz. .... – spotkań o charakterze terapeutycznym,
- powiadamiania rodzica o złamaniu kontraktu.

Kontrakt obowiązuje od dnia podpisania.

.....
(wychowawca)

.....
(pedagog)

.....
(rodzic)

Pustelnik, dnia ..... roku.